

EVROPSKÝ ZATÝKACÍ ROZKAZ

JUDr. SVĚTLANA KLOUČKOVÁ, Ph.D.

HISTORICKÝ VÝVOJ

Se stále se zvyšující integrací Evropské unie, která s sebou přinesla volný pohyb osob, zboží, kapitálu a služeb, vzrostly rovněž možnosti přeshraniční kriminality a nadnárodního organizovaného zločinu. V konfrontaci s touto skutečností bylo stále častěji a naléhavěji diskutováno řešení velmi pomalého systému vydávacího řízení. Za hlavní cíl bylo vytyčeno zjednodušení výkonu trestní jurisdikce, a to na základě vzájemné důvěry ve své národní právní řády a respektování lidských práv.

V průběhu devadesátých let 20. století došlo v rámci Evropské unie k velmi rychlému a zásadnímu vývoji v oblasti vydávání.

V r. 1989 byla v San Sebastianu přijata **Dohoda mezi 12 členskými státy Evropských společenství ze dne 26. května 1989** o zjednodušení a modernizaci způsobů doručování žádostí o vydání, která umožnila zaslání žádostí o vydání faxem.

Další reakcí bylo přijetí **Úmluvy ze dne 19. června 1990, kterou se provádí Schengenská dohoda ze dne 14. června 1985** o postupném zrušení kontrol na společných hranicích, avšak její ustanovení o vydávání již byla nahrazena dalšími dokumenty Evropské unie.

Dalšími kroky bylo přijetí **Úmluvy o zkráceném vydávacím řízení mezi členskými státy Evropské unie ze dne 10. března 1995** a **Úmluvy o vydávání mezi členskými státy Evropské unie ze dne 27. září 1996**.

Tyto úmluvy nenahrazovaly Evropskou úmluvu o vydávání z r. 1957 s jejími dodatkovými protokoly, ale pouze ji doplňovaly, resp. všechny případy, které nebyly upraveny těmito novými úmluvami z r. 1995 a 1996, měly být řešeny na základě Evropské úmluvy o vydávání z r. 1957, s jejími dodatkovými protokoly, jejichž součástí jsou samozřejmě výhrady a prohlášení smluvních států.

Tyto shora uvedené úmluvy z r. 1995 a 1996 však dosud nevstoupily v platnost a již byly zcela nahrazeny dále uvedeným rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu, kterému se budeme podrobně věnovat dále.

Vývoj v rámci Evropské unie v oblasti vydávání postupoval rovněž na přelomu 20. a 21. století velmi rychle. Ve dnech 15.–16. 10. 1999 se konalo **zasedání Evropské rady v Tampere**, které poprvé bylo věnováno pouze otázkám spolupráce mezi členskými státy ve věcech trestních. V bodě 35 závěrů tohoto zasedání byl formulován požadavek, aby byl zrušen formální postup vydávání osob, které se po vynesení roz-

sudku vyhýbají spravedlnosti a aby bylo urychleno řízení o vydávání osob, které jsou podezřelé ze spáchání trestného činu. Stejně tak toto zasedání poukázalo na zásadu vzájemného uznávání justičních rozhodnutí jako na „základní kámen“ justiční spolupráce.

Dne 30. 11. 2000 Rada přijala **Program opatření k provedení zásady vzájemného uznávání soudních rozhodnutí ve věcech trestních**, který je uveden v bodě 37 závěrů ze zasedání Evropské rady v Tampere,¹ který se zabývá problematikou vzájemného výkonu zatýkacích rozkazů.

Výsledkem tohoto vývoje bylo přijetí **rámcového rozhodnutí ze dne 13. 6. 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy**.² Toto rámcové rozhodnutí má pro vydávání osob mezi členskými státy zcela mimořádný význam, neboť zásadním způsobem mění dosavadní způsob vyřizování tohoto druhu mezinárodní justiční spolupráce. Mezi členskými státy Evropské unie postup podle tohoto rámcového rozhodnutí má zcela nahradit:

- Evropskou úmluvu o vydávání ze dne 13. prosince 1957, její Dodatkový protokol ze dne 15. října 1975 a Druhý dodatkový protokol ze dne 17. března 1978,
- Evropskou úmluvu o potlačování terorismu ze dne 27. ledna 1977, pokud jde o vydávání,
- Dohodu mezi 12 členskými státy Evropských společenství ze dne 26. května 1989 o zjednodušení a modernizaci způsobů doručování žádostí o vydání,
- Úmluvu ze dne 10. března 1995 o zjednodušeném postupu vydávání mezi členskými státy Evropské unie³,
- Úmluvu ze dne 27. září 1996 o vydávání mezi členskými státy Evropské unie⁴ a
- hlavu III kapitoly 4 Úmluvy ze dne 19. června 1990, kterou se provádí Schengenská dohoda ze dne 14. června 1985 o postupném zrušení kontrol na společných hranicích⁵.

Tohoto cíle bohužel nebylo zcela dosaženo. Vydávací řízení v omezené míře stále uplatňují: Česká republika, Francie, Itálie, Lucembursko, Rakousko a Slovinsko. Byť je velmi často uváděno, že přijetí rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu bylo urychleno teroristickými útoky v USA dne 11. 9. 2001, není pravdou, že by tato tragická událost byla jediným a hlavním důvodem pro přijetí tohoto rámcového rozhodnutí. Ze shora uvedeného naopak vyplývá, že jeho přijetí předcházely v Evropské unii poměrně dlouhý vývoj.

IMPLEMENTACE EVROPSKÉHO ZATÝKACÍHO ROZKAZU V ČESKÉ REPUBLICE

Shora uvedené rámcové rozhodnutí bylo do právního řádu implementováno dvěma kroky, a to přijetím novely trestního řádu č. 539/2004 Sb. a učiněním

¹ Úř. věst. č. C 12 E, 15. 1. 2001, s. 10.

² Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. 6. 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy (2002/584/JVV).

³ Úř. věst. č. C 78, 30. 3. 1995, s. 2.

⁴ Úř. věst. č. C 313, 13. 10. 1996, s. 12.

⁵ Úř. věst., Zvl. vyd. 2004, Kap. 19, sv. 02 (L 239, 22. 9. 2000, s. 19).

prohlášení podle čl. 28 odst. 3 Evropské úmluvy o vydávání z r. 1957 (č. 24/2005 Sb. m. s.).

Tyto dva kroky byly nezbytné z těchto důvodů. Rámcová rozhodnutí jsou právním nástrojem III. pilíře Evropské unie. Podle článku 34 odstavce 2 písmene b) Smlouvy o Evropské unii⁶ rámcová rozhodnutí slouží ke sblížení zákonů a jiných předpisů členských států, jsou pro členské státy závazná co do výsledku, jehož má být dosaženo, přičemž volba forem a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům, a nemají přímý účinek. Rámcová rozhodnutí tedy sama o sobě nezakládají práva a povinnosti vnitrostátních právních subjektů a nemění mezinárodněprávní závazky členských států. Členské státy jsou však povinny provést veškeré potřebné kroky, aby jejich vnitrostátní právní úprava byla uvedena do souladu s rámcovým rozhodnutím. Pokud jejich ústavní právo dává mezinárodním smlouvám přednost před vnitrostátním právem, státy se musí se svými případnými mezinárodně právními závazky vypořádat tak, aby jejich vnitrostátní právní úprava přijatá na základě rámcového rozhodnutí, mohla být používána.⁷

Vztah mezi mezinárodním a vnitrostátním právem v České republice je zakotven v článku 10 Ústavy ČR, který stanoví, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

Po 1. 6. 2002 jsou součástí právního řádu všechny mezinárodní smlouvy, které byly:

- a) ratifikovány,
- b) k jejichž ratifikaci dal souhlas československý nebo český Parlament,
- c) zavazují v současnosti Českou republiku (byly např. ratifikovány potřebným počtem států),
- d) byly vyhlášeny v Sbírce zákonů nebo Sbírce mezinárodních smluv (od 1. 1. 2000).

Pokud tedy mezinárodní smlouva splní tyto čtyři podmínky stane se podle čl. 10 naší Ústavy:

1. součástí právního řádu,
2. její přímo proveditelná ustanovení se použijí tehdy, když stanoví něco jiného než zákon.

Vnitrostátně přímo proveditelná (self executing) jsou pak taková ustanovení shora uvedených mezinárodních smluv, která jsou vnitrostátní aplikace způsobilá a schopná.

Ustanovení mezinárodních smluv:

- a) nejsou k přímému vnitrostátnímu použití způsobilá, pokud dávají pouze pokyn vnitrostátnímu zákonodárci k jejich vnitrostátnímu provedení,
- b) nejsou přímého vnitrostátního použití schopná, pokud se neobracejí na subjekty vnitrostátního práva nebo jim stanoví práva a povinnosti pouze podmíněčně, nejasně či neurčitě.

⁶ Úř. věst., C 325, 24. 12. 2002

⁷ Polák, P.: Meze možnosti právní úpravy justiční spolupráce v trestních věcech rámcovým rozhodnutím, Právnícké rozhledy č. 17/2004.

Pokud tedy některé z ustanovení mezinárodní smlouvy splňuje shora uvedené požadavky, pak jeho neaplikace v praxi bude porušením Ústavy.⁸

Vzhledem k výše uvedené definici rámcových rozhodnutí, k čl. 10 Ústavy ČR a skutečnosti, že Evropská úmluva o vydávání ze dne 13. prosince 1957 (včetně jejích dodatků) obsahuje přímo proveditelná ustanovení, jejichž provádění je neslučitelné s prováděním ustanovení trestního řádu o evropském zatýkacím rozkazu, vnitrostátní provedení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu v České republice, jak již je shora uvedeno, zahrnovalo dva kroky. Prvním bylo přijetí vnitrostátní právní úpravy evropského zatýkacího rozkazu a druhým vyloučení aplikace Evropské úmluvy o vydávání ze dne 13. prosince 1957 (včetně jejích dodatků), kterou se jinak řídí vydávání mezi členskými státy Evropské unie.

První krok byl proveden nabytím účinnosti novely trestního zákona (č. 537/2004 Sb.) a trestního řádu (č. 539/2004 Sb.), ovšem s tou výhradou, že český zákonodárce v přímém rozporu s rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu omezil použití ustanovení o evropském zatýkacím rozkazu pouze na skutky spáchané ode dne účinnosti těchto novel, tj. od 1. 11. 2004 (viz přechodné ustanovení článku II odstavce 2 novely trestního řádu č. 539/2004 Sb.).

Druhý krok spočíval v učinění prohlášení podle článku 28 odstavce 3 Evropské úmluvy o vydávání ze dne 13. prosince 1957 (dále jen Úmluva z r. 1957), které bylo doručeno generálnímu tajemníkovi Rady Evropy dne **14. ledna 2005**, kterým došlo k vyloučení aplikace této úmluvy a jejích dodatků vůči členským státům Evropské unie, které aplikují evropský zatýkací rozkaz.

V tomto prohlášení Česká republika oznámila, že přijala s účinností od 1. 11. 2004 právní předpisy k provedení rámcového rozhodnutí Rady EU ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu, které považuje za jednotné právní předpisy ve smyslu čl. 28 odst. 3 Úmluvy z r. 1957. Toto prohlášení dále obsahuje tři podstatné body – stanoví, že Česká republika:

- bude uplatňovat novou právní úpravu přijatou na základě shora uvedeného rámcového rozhodnutí ve vztahu ke členským státům Evropské unie, které rovněž uplatňují právní předpisy k provedení tohoto rámcového rozhodnutí (tato část měla význam ve vztahu k Itálii, která začala provádět svá vnitrostátní ustanovení týkající se evropského zatýkacího rozkazu až od 14. 5. 2005),
- bude nadále Úmluvu z r. 1957 s jejími dodatkovými protokoly aplikovat na skutky spáchané před 1. 11. 2004,
- ve vztazích s Rakouskem a Slovenskem bude nadále používat ustanovení dvoustranných smluv týkající se používání jazyka (článek 3 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech ze dne 29. října 1992, č. 209/1993 Sb. a článek XV Smlouvy mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o dodatku k Evropské úmluvě o vydávání z 13. prosince 1957 a o usnadnění jejího uplatnění, sjednané ze dne 27. června 1994, č. 2/1996 Sb.), na jejichž základě

⁸ Malenovský, J.: Postavení mezinárodních smluv o lidských právech v českém právu po 1. červnu 2002, Právník č. 9/2002, s. 924 a n.

se evropské zatýkáací rozkazy a další písemnosti zasílají bez překladů do úředního jazyka dožadného státu.

DEFINICE EVROPSKÉHO ZATÝKACÍHO ROZKAZU

Evropský zatýkáací rozkaz je definován jako justiční rozhodnutí,⁹ které vydal některý členský stát proto, aby jiný členský stát zatkl a předal hledanou osobu za účelem trestního stíhání, výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření (článek 1 Rámcového rozhodnutí, dále jen RR).

Ustanovení § 404 tr. ř. definuje evropský zatýkáací rozkaz jako zatýkáací rozkaz vydaný v souladu s předpisy Evropské unie, který může vydat justiční orgán členského státu proti osobě, která se zdržuje v jiném členském státě, je-li třeba vyžádat její předání za účelem trestního stíhání nebo k výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s omezením svobody,

- a) je-li stíháána pro trestný čin, za který podle právních předpisů vyžadujícího státu může být odsouzena k trestu odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně dvanáct měsíců nebo jí může být uloženo ochranné opatření spojené s omezením svobody v délce nejméně dvanáct měsíců, nebo
- b) byla-li odsouzena k trestu odnětí svobody v délce nejméně čtyř měsíců, anebo jí bylo uloženo ochranné opatření spojené s omezením svobody v délce nejméně čtyř měsíců.

ROZSAH APLIKACE EVROPSKÉHO ZATÝKACÍHO ROZKAZU

Pokud jde o rozsah aplikace ustanovení § 404 až 422 tr. ř. týkající se evropského zatýkáacího rozkazu, lze shrnout, že tato ustanovení se vztahují:

- na trestné činy (skutky) spáchané od 1. 11. 2004,
- na trestné činy, za které je možno uložit trest odnětí svobody či ochranné opatření s horní hranicí nejméně 1 rok anebo, je-li hledaná osoba již odsouzena, byl jí uložen trest odnětí svobody či ochranné opatření v délce nejméně 4 měsíců,
- podle prohlášení jednotlivých členských států učiněných Radě EU je možné na základě evropského zatýkáacího rozkazu vyžádat hledané osoby pouze z metropolitních území členských států (tj. není možné aplikovat řízení o evropském zatýkáacím rozkazu např. na území Nizozemských Antil a Aruby),
- až do 31. 12. 2008 Rakouská republika nebude předávat rakouské občany na základě evropského zatýkáacího rozkazu bez jejich vlastního souhlasu (podle § 403 odst. 2 tr. ř. tedy může Česká republika recipročně rovněž až do 31. 12. 2008 předávat své občany na základě evropského zatýkáacího rozkazu Rakouska jen s jejich vlastním souhlasem).

⁹ V úředním překladu rámcového rozhodnutí o evropském zatýkáacím rozkazu do češtiny je bohužel, stejně jako v překladu jiných právních předpisů Evropské unie, zcela chybně překládáno slovo „judicial“ jako „soudní“ a nikoli jako „justiční“. Pokud by tento chybný překlad byl převzat i do trestního řádu ČR, bylo by pak nutné odmítnout předání hledaných osob do značného počtu členských států, neboť v nich evropské zatýkáací rozkazy jsou vydávány státními zástupci a nikoli soudy.

PŘEDPOKLADY VYDÁNÍ EVROPSKÉHO ZATÝKACÍHO ROZKAZU

Evropský zatýkací rozkaz vydaný příslušným justičním orgánem členského státu není přímo vykonatelný na území jiného členského státu, tj. není možné, aby na jeho základě byl někdo zatčen a bez jakéhokoli rozhodování vnitrostátních orgánů členského státu předán do jiného členského státu. Naopak rozhodnutí o výkonu evropského zatýkacího rozkazu podléhá justiční kontrole, tj. soudní orgán členského státu, ve kterém byla hledaná osoba zatčena, musí vždy přijmout rozhodnutí o jejím předání. Přestože článek 1 odst. 1 RR definuje evropský zatýkací rozkaz jako „soudní“, přesněji „justiční rozhodnutí“, de facto se jedná o zvláštní druh žádosti o zatčení a předání hledané osoby, jehož podkladem vždy musí být vykonatelný rozsudek, zatýkací rozkaz nebo jiné vykonatelné soudní rozhodnutí se stejným účinkem. Tento systém vyplývá ze zásady vzájemného uznávání rozhodnutí justičních orgánů členských států Evropské unie.

Předpokladem vydání evropského zatýkacího rozkazu je tedy vydání vnitrostátního rozhodnutí, na základě kterého může dojít k omezení osobní svobody hledané osoby. Podle § 405 odst. 2 písm. c) tr. ř. je předpokladem vydání evropského zatýkacího rozkazu:

- vykonatelný rozsudek ukládající trest odnětí svobody (event. i ochranné ústavní léčení),
- příkaz k zatčení podle § 69 tr. ř.,
- mezinárodní zatýkací rozkaz podle § 384 tr. ř.,
- jiné vykonatelné rozhodnutí mající týž účinek (např. usnesení o uložení ochranného ústavního léčení).

ZÁKLADNÍ ROZDÍLY MEZI VYDÁVACÍM A PŘEDÁVACÍM ŘÍZENÍM

Základní rozdíly mezi vydávacím a předávacím řízením je možné shrnout do těchto bodů:

- a) odstranění administrativní fáze vydávacího řízení,
- b) přímý právní styk justičních orgánů,
- c) stanovení lhůt pro rozhodování,
- d) povinnost předat až na stanovené výjimky,
- e) povinnost předávat vlastní občany,
- f) odstranění principu přezkoumávání oboustranné trestnosti u vybraných kategorií trestných činů.

ad a) odstranění administrativní fáze vydávacího řízení

Vydávací řízení (v trestním řádu obsažené v ustanoveních § 383 až § 402) má dvě základní fáze – justiční a administrativní. V rámci justiční fáze vydávacího řízení probíhá jednak předběžné šetření státního zástupce (§ 394 tr. ř.) a jednak rozhodování krajského soudu o přípustnosti, ev. nepřípustnosti vydání (§ 397 tr. ř.). V rámci admi-

nistrativní fáze vydávacího řízení ministr spravedlnosti rozhoduje o vydání, ev. nevydání hledané osoby (§ 399 tr. ř.). Trestní řád umožňuje pouze jeden způsob zkrácení tohoto řízení, a to v § 398 tr. ř. Jestliže hledaná osoba souhlasí se svým vydáním, odpadá justiční fáze řízení a případ je ihned předán přímo ministru spravedlnosti k rozhodnutí o vydání.

V řízení o předání na základě evropského zatýkacího rozkazu naopak zcela odpadá administrativní fáze řízení, tj. rozhodování ministra spravedlnosti, a o předání rozhodují přímo krajské soudy (§ 411 tr. ř.).

ad b) přímý právní styk justičních orgánů

Ve vydávacím řízení justiční orgány různých států komunikují pouze přes své ústřední justiční orgány (zpravidla ministerstva spravedlnosti), pokud mezinárodní smlouva nestanoví jinak (např. bylo možné v přímém styku žádat dodatkové informace ve vydávacím řízení ze Spolkové republiky Německo podle dvoustranné smlouvy publikované pod č. 67/2000 Sb.m.s.).

V řízení o předání na základě evropského zatýkacího rozkazu je naopak základní zásadou přímý právní styk mezi justičními orgány členských států (např. § 405 odst. 5 tr. ř., který předpokládá, že soud, který evropský zatýkací rozkaz vydal, jej bude doručovat přímo příslušnému orgánu předávajícího státu). Možnost přímého právního styku však samozřejmě nevylučuje, aby v případě jakýchkoli problémů státní zástupce nebo soudce kontaktoval ústřední orgány – mezinárodní odbory Ministerstva spravedlnosti nebo Nejvyššího státního zastupitelství nebo odbor mezinárodní policejní spolupráce, oddělení SIRENE Policejního prezidia. Podle RR má být role ústředních orgánů při výkonu evropského zatýkacího rozkazu omezena pouze na praktickou a administrativní pomoc pokud jde o doručení a převzetí evropského zatýkacího rozkazu a o další úřední korespondenci, která s tím souvisí, je-li to nutné kvůli organizaci vnitrostátního soudního systému členského státu.

ad c) stanovení lhůt pro rozhodování

RR o evropském zatýkacím rozkazu klade velký důraz na rychlost řízení o předání hledaných osob a proto stanovilo lhůty pro řízení o předání hledaných osob, které byly rovněž převzaty do trestního řádu České republiky (viz § 411 odst. 11, 12 a § 413 odst. 4 tr. ř.).

Pokud ve věci neprobíhá zkrácené předávací řízení soud má rozhodnout o evropském zatýkacím rozkazu do 60 dnů od zadržení hledané osoby. Nelze-li ve výjimečném případě rozhodnout v této lhůtě, soud má rozhodnout o evropském zatýkacím rozkazu ve lhůtě prodloužené o dalších 30 dnů. Tj. rozhodnutí o předání na základě evropského zatýkacího rozkazu by v praxi nemělo trvat déle než 90 dnů od zadržení hledané osoby.

Pokud ve věci probíhá zkrácené předávací řízení podle § 413 tr. ř., soud má rozhodnout o evropském zatýkacím rozkazu do 10 dnů od souhlasného prohlášení hledané osoby. Nelze-li ve výjimečném případě rozhodnout v této lhůtě, soud má rozhodnout o evropském zatýkacím rozkazu ve lhůtě prodloužené o dalších 30 dnů. Tj. rozhodnutí o předání na základě evropského zatýkacího rozkazu ve zkráceném řízení by v praxi nemělo trvat déle než 40 dnů od souhlasného prohlášení hledané osoby.

Trestní řád však počítá se dvěma případy, kdy může dojít k přerušení běhu těchto lhůt. Těmito případy jsou jednak přezkoumávání existence výsad a imunit, ev. řízení o jejich zbavení a jednak rozhodování o ústavní stížnosti podané hledanou osobou.

V případě přezkoumávání existence výsad a imunit závisí postup státního zástupce konajícího předběžné šetření na tom, kdo příslušné výsady a imunity hledané osobě udělil, zda vyplývají z právního řádu České republiky nebo z právního řádu jiného státu nebo mezinárodního práva.

Je-li příslušný k rozhodnutí o udělení výsad nebo imunit orgán České republiky, státní zástupce konající předběžné šetření sám požádá o zbavení imunity tento orgán.

Je-li ke zbavení výsad nebo imunit příslušný orgán jiného státu, mezinárodní organizace nebo Evropské unie, tento státní zástupce neprodleně o této skutečnosti informuje orgán státu, který evropský zatýkácí rozkaz vydal (§ 415 odst. 2 tr. ř.). O zbavení imunit nebo výsad v tomto případě pak žádá orgán jiného členského státu, který evropský zatýkácí rozkaz vydal.

Lhůty v obou případech začínají běžet po doručení informace, že vyžádaná osoba byla imunity nebo výsady zbavena (§ 415 odst. 1 tr. ř.).

Druhým případem přerušení běhu lhůt v předávacím řízení je **podání stížnosti k Ústavnímu soudu** hledanou osobou. Lhůty pak začínají běžet ode dne, kdy bylo doručeno rozhodnutí Ústavního soudu o této stížnosti (§ 415 odst. 3 tr. ř.).

V praxi však mohou nastat případy, kdy je třeba vyžádat dodatkové informace od orgánu jiného členského státu, který evropský zatýkácí rozkaz vydal, a tento orgán je neposkytne ve lhůtě stanovené státním zástupcem nebo soudem. Může jít např. o dodatkové informace týkající se doložení oboustranné trestnosti – v případě že nejde o jednání uvedené v § 412 tr. ř. (v takovém případě je vždy nutné vyžádání znění ustanovení trestního zákona o právní kvalifikaci skutku a o promlčení). Eventuálně je třeba provádět jiné prověřování skutečností, které jsou rozhodné pro rozhodnutí o předání a dojde tak k překročení lhůt uvedených v § 411 odst. 11, 12 a § 413 odst. 4 tr. ř.).

Podstatné je, že překročení shora uvedených lhůt, ať už z důvodů podle § 415 tr. ř. nebo z jakýchkoli jiných důvodů, neznamená povinnost propuštění osoby z předběžné vazby (§ 410 ve spojení s § 396 tr. ř.), ale pouze povinnost informovat o této skutečnosti a důvodech překročení těchto lhůt:

- orgán jiného členského státu, který evropský zatýkácí rozkaz vydal a
- Evropskou jednotku pro justiční spolupráci (Eurojust), a to prostřednictvím národního člena České republiky v této jednotce.

ad d) povinnost předat hledanou osobu až na stanovené výjimky

Shora uvedené RR obecně ukládá členským státům povinnost vyhovět evropskému zatýkácímu rozkazu a hledanou osobu předat do dožadujícího členského státu. Odmítnout výkon evropského zatýkácího rozkazu je možné pouze z důvodů, které toto RR stanoví, přičemž toto RR stanoví obligatorní důvody, na základě kterých bude výkon evropského zatýkácího rozkazu odmítnut vždy a dále fakultativní důvody, kdy je na rozhodnutí členského státu, zda ve svém vnitrostátním právu stanoví takovéto možnosti odmítnutí výkonu evropského zatýkácího rozkazu.

RR stanoví těchto třináct důvodů, kdy je možné odmítnout provedení evropského zatýkacího rozkazu:

- a) došlo k úmrtí vyžádané osoby,
- b) vyžádaná osoba není podle právního řádu dožádaného členského státu vzhledem ke svému věku trestně odpovědná za jednání, pro které je evropský zatýkací rozkaz vydán,
- c) vyžádanou osobu nelze zadržet (např. z důvodu, že nedošlo ke zproštění imunit, které požívá hledaná osoba),
- d) vyžádaná osoba se zdržuje mimo území dožádaného členského státu nebo místo jejího pobytu není známo,
- e) evropský zatýkací rozkaz byl doručen po právní moci rozhodnutí o předání vyžádané osoby nebo rozhodnutí o jejím předání nebo vydání,
- f) v případě rozhodování o předání do dalšího členského státu nebyl dán souhlas členského státu s předáním do dalšího členského státu event. s vydáním do dalšího nečlenského státu,
- g) v případě předchozího vydání do členského státu ze státu, který není členským státem, nebyl dán souhlas tohoto třetího státu s dalším předáním do jiného členského státu,
- h) ve vyžadujícím členském státě došlo k promlčení trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření,
- ch) čin není trestný podle práva obou členských států (pokud nejde o druh trestné činnosti vyjmenovaný v článku 2 odst. 2 RR anebo vystavující členský stát ukládá za tyto vyjmenované trestné činy trest odnětí svobody s horní hranicí nižší než 3 roky),
- i) na trestný čin, pro který je evropský zatýkací rozkaz vydán, se vztahuje amnestie, která byla udělena v dožádaném členském státě, anebo trestní stíhání či výkon trestu jsou v dožádaném členském státě promlčeny, jestliže stíhání tohoto trestného činu spadá do působnosti trestních zákonů tohoto členského státu,
- j) vyžádaná osoba byla v dožádaném nebo jiném členském státě za tentýž skutek již pravomocným rozhodnutím odsouzena a trest byl již vykonán nebo je právě vykonáván nebo ho již nelze vykonat anebo trestní řízení bylo v dožádaném nebo jiném členském státě pravomocným rozhodnutím skončeno, nebyla-li taková rozhodnutí v předepsaném řízení zrušena,
- k) vyžádaná osoba je v dožádaném členském státě trestně stíhána za stejný čin, pro který byl evropský zatýkací rozkaz vydán,
- l) hledaná osoba je státním občanem dožádaného členského státu nebo má zde trvalé bydliště, její předání se vyžaduje k výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného léčení nebo ochranné výchovy a tato osoba před příslušným soudem do protokolu prohlásila, že se odmítá podrobit výkonu tohoto trestu nebo ochranného opatření ve vyžadujícím členském státě, přičemž dožádaný členský stát se zavázal provést výkon trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy.

Do trestního řádu byly tyto možnosti zařazeny do ustanovení § 409 odst. 3 tr. ř., kde jsou uvedeny případy, kdy státní zástupce ještě v průběhu předběžného šetření vrátí evropský zatýkací rozkaz a dále do ustanovení § 411 odst. 6, odst. 7 tr. ř., kde jsou uvedeny důvody, na základě kterých může soud rozhodnout o tom, že hledaná osoba předána nebude.

ad e) povinnost předávat vlastní občany

Jednou ze základních zásad vydávacího řízení byla zásada nevydávání vlastních státních příslušníků, kterou dosud uplatňovala nejen Česká republika, ale kromě Nizozemí a členských států uplatňujících anglosaský způsob řízení i všechny ostatní členské státy Evropské unie.

V řízení o předání na základě evropského zatýkacího rozkazu naopak platí zásada předávání vlastních občanů.

Povinnost předávat vlastní občany jiným členským státům k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody na základě evropského zatýkacího rozkazu stanovená RR byla v právním řádu České republiky provedena jednak novelou trestního zákona (č. 537/2004 Sb.) a jednak novelou trestního řádu (č. 539/2004 Sb.).

Ustanovení § 21 odst. 2 tr. zák. stanoví, že občan České republiky může být předán jinému členskému státu Evropské unie pouze na základě evropského zatýkacího rozkazu.

V trestním řádu se předávání vlastních občanů týkají ustanovení § 411 odst. 6 písm. e), § 411 odst. 7 a § 417 tr. ř.

Žádá-li jiný členský stát předání občana České republiky pro účely výkonu trestu odnětí svobody, je podstatné, zda tento občan s předáním pro tento účel souhlasí. Pokud nikoli, je to důvodem k zamítnutí předání podle § 411 odst. 1, odst. 6 písm. e) tr. ř. V takovém případě však České republice vzniká povinnost uznat rozhodnutí soudu jiného členského státu o uložení trestu odnětí svobody a tento vykonat na svém území (§ 417 tr. ř.).

Pokud jiný členský stát žádá předání občana České republiky pro účely trestního stíhání, nejsou-li dány důvody uvedené v § 411 odst. 6 písm. a) až d) tr.ř., je povinností soudu rozhodnout o předání tohoto občana. Pokud tento občan České republiky před soudem prohlásí, že nesouhlasí s tím, aby v jiném členském státě vykonával trest odnětí svobody, pokud by mu byl uložen, soud předá tohoto občana České republiky pouze tehdy, pokud vyžadující členský stát poskytl záruku, že osobu předá do České republiky k výkonu trestu nebo ochranného opatření (viz § 411 odst. 7, druhá věta tr. ř.). V takovém případě je opět povinností České republiky zajistit výkon trestu na svém území.

V současné době je stále diskutována otázka, zda předávání občanů České republiky na základě evropského zatýkacího rozkazu jiným členským státům k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody je v souladu s čl. 14 odst. 4 věta druhá usnesení předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.), který zní: „občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti“. Do současné doby tato věta byla vždy vykládána jako ústavní překážka vydávání vlastních občanů. Ve vydávacím řízení však neexistují záruky na vrácení našich občanů na území České republiky k výkonu trestu odnětí svobody tak, jako to je v předávacím řízení na základě evropského zatýkacího rozkazu.

Pokud tedy bude v praxi vydán orgánem jiného členského státu evropský zatýkací rozkaz týkající se našeho občana pro podezření, že od 1. 11. 2004 spáchal skutek postižitelný sazbou nejméně 12 měsíců odnětí svobody, pak je povinností státního zástupce zahájit předběžné šetření v této věci podle § 409 tr. ř., neboť o výkladu Ústavy ČR může rozhodovat pouze Ústavní soud ČR. Bude pak na tomto občanu České republiky, zda stížnost k Ústavnímu soudu podá či nikoli.

ad f) odstranění principu přezkoumávání oboustranné trestnosti u vybraných kategorií trestných činů

K základním zásadám vydávacího řízení rovněž vždy patřila zásada přezkoumávání oboustranné trestnosti.

V rámci předávacího řízení na základě evropského zatýkacího rozkazu dochází ke zrušení této zásady pro vybrané kategorie trestných činů. Výše uvedené RR vyjmenovává v čl. 2 odst. 2 kategorie trestných činů, které, pokud je možné je ve vystavujícím členském státě potrestat trestem odnětí svobody nebo ochranným opatřením s horní hranicí sazby v délce nejméně tři roky, jsou důvodem pro předání bez ověření oboustranné trestnosti těchto činů. Jedná se o tyto kategorie trestných činů:

- účast na zločinném spolení,
- terorismus,
- obchod s lidmi,
- pohlavní vykořisťování dětí a dětská pornografie,
- nedovolený obchod s omamnými a psychotropními látkami,
- nedovolený obchod se zbraněmi, střelivem a výbušninami,
- korupce,
- podvody včetně podvodů postihujících zájmy Evropských společností ve smyslu Úmluvy ze dne 26. července 1995 o ochraně finančních zájmů Evropských společností,
- praní výnosů z trestné činnosti,
- padělání měny včetně eura,
- počítačová trestná činnost,
- trestné činy proti životnímu prostředí, včetně nedovoleného obchodu s ohroženými druhy živočichů a ohroženými druhy a odrůdami rostlin,
- napomáhání při nedovoleném překročení státní hranice a nedovoleném, pobytu,
- vražda, těžké ublížení na zdraví,
- nedovolený obchod s lidskými orgány a tkáněmi,
- únos, omezování osobní svobody a braní rukojmí,
- rasismus a xenofobie,
- organizovaná nebo ozbrojená loupež,
- nedovolený obchod s kulturními statky, včetně starožitností a uměleckých děl,
- podvod,
- vydírání a vymáhání peněz za ochranu,
- výroba padělků a nedovolených napodobenin,
- padělání veřejných listin a obchodování s nimi,
- padělání platebních prostředků,
- nedovolený obchod s hormonálními látkami a jinými prostředky na podporu růstu,
- nedovolený obchod s jadernými a radioaktivními materiály,
- obchod s odcizenými vozidly,
- znásilnění,
- zhářství,
- trestné činy spadající do příslušnosti Mezinárodního trestního soudu,
- únos letadla nebo plavidla,
- sabotáž.

Členské státy provedly toto ustanovení ve svém právním řádu různým způsobem. Některé, stejně jako Česká republika v ustanovení § 412 tr. ř., v podstatě převzaly tento seznam jednání, jiné členské státy se pokusily přiřadit k těmto kategoriím trestných činů své vlastní skutkové podstaty, o kterých mají za to, že těmto kategoriím odpovídají.

Pokud je tedy v evropském zatýkacím rozkazu vyznačeno, že popis skutku v něm uvedený odpovídá jedné z vyjmenovaných kategorií jednání, pak obecně není nutné od orgánu jiného členského státu, který evropský zatýkací rozkaz vydal, vyžadovat zaslání znění ustanovení trestního zákona týkající se právní kvalifikace skutku a promlčení. Naopak, pokud trestný čin nespadá pod jednu z těchto vyjmenovaných kategorií, je třeba znění těchto ustanovení trestního zákona vyžádat vždy, pokud nejsou v evropském zatýkacím rozkazu uvedena.

Přestože v evropském zatýkacím rozkazu je uvedeno, že popis skutku v něm uvedený spadá pod jednu z vyjmenovaných kategorií jednání, státní zástupce, ev. soud, je oprávněn si od orgánu jiného členského státu, který evropský zatýkací rozkaz vydal, vyžádat dodatkové informace, pokud má pochybnosti o tom, že:

- popis skutku je nedostatečný, tj. skutek není popsán tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem,
- jsou pochybnosti o tom, zda skutek není ve vyžadujícím členském státě promlčen,
- jsou pochybnosti o tom, zda skutek skutečně spadá pod jednu z vyjmenovaných kategorií jednání.

PRÁVA HLEDANÉ OSOBY

Je-li hledaná osoba na základě evropského zatýkacího rozkazu zadržena, RR ukládá členským státům v souladu s jejich vnitrostátními předpisy zajistit hledané osobě minimálně tato základní práva (článek 11 RR):

- a) právo na obhajobu, tj. právo na právního zástupce,
- b) právo na tlumočnicka,
- c) právo být informován o obsahu evropského zatýkacího rozkazu,
- d) právo být informován o možnosti souhlasit s předáním orgánu jiného členského státu, který evropský zatýkací rozkaz vydal,
- e) právo být informován o možnosti vzdát se zásady speciality,
- f) respektování zásady *ne bis in idem*.

ad a) právo na obhajobu, tj. právo na právního zástupce

Podle § 36 odst. 4 písm. d) tr. ř. obviněný musí mít obhájce v řízení o dalším předání do jiného členského státu Evropské unie [§ 421 odst. 2 písm. a) tr. ř.]. Přestože hledaná osoba nemá na území České republiky postavení obviněného, neboť trestní řízení je vedeno v cizině, a přestože zákonodárce uvedl, pouze odkaz na rozhodování o dalším předání z České republiky do jiného členského státu a nikoli na celé předávací řízení, není pochyb o tom, že nutná obhajoba je jednou ze základních zásad předávacího řízení, a to z těchto důvodů:

- v řízení předávacím, stejně jako v řízení vydávacím vždy dochází k omezení osobní svobody (vazba vydávací podle § 397 odst. 3 tr. ř., stejně jako vazba předávací podle § 411 odst. 4 tr. ř. jsou vazbami obligatorními),
- ustanovení § 36 odst. 4 písm. c) tr. ř. stanoví nutnou obhajobu v řízení o vydání do cizího státu – je zřejmé, že i když obě řízení, vydávací a předávací, jsou vzájemně neslučitelná, neboť v nich rozhodují různé orgány za různých podmínek, řízení předávací lze považovat za *lex specialis* ve vztahu k řízení vydávacímu, neboť jejich základní smysl je stejný,
- oddíl třetí hlavy 25 trestního řádu obsahuje ustanovení, ve kterých je výslovně odkazováno na přítomnost obhájce hledané osoby (§ 406 odst. 2, § 410 ve spojení s § 396 odst. 3, § 413 ve spojení s § 406 tr. ř.).

Vzhledem k tomu, že se jedná o analogie ve prospěch hledané osoby, je možné tyto analogie považovat za analogie v trestním řízení přípustné. Lze tedy uzavřít, že v předávacím řízení je třeba vždy přibrat obhájce podle § 36 odst. 4 písm. d) tr. ř. per analogiam.

ad b) právo na tlumočnicka

Toto právo hledané osoby je zajištěno podle § 2 odst. 14 a § 28 tr. ř. Právo na tlumočnicka má jakákoli osoba, která prohlásí, že neovládá český jazyk (tj. i včetně osob, jejichž mateřským jazykem je slovenština). Jedná se o subjektivní právo každé osoby vyslychané orgány činnými v trestním řízení a tyto orgány nejsou nijak oprávněny přezkoušovat znalost českého jazyka u vyslychaných osob.

ad c) právo být informován o obsahu evropského zatýkacího rozkazu

Hledaná osoba musí být vyslechnuta ihned po svém zadržení policejním orgánem (§ 410 ve spojení s § 395 odst. 2 tr. ř.), a to k důvodům svého zadržení. Již u tohoto výslechu má hledaná osoba právo na přítomnost svého obhájce.

Státní zástupce má povinnost vyslechnout hledanou osobu v průběhu předběžného šetření, nejpozději poté, co obdržel originál evropského zatýkacího rozkazu (§ 409 odst. 2, ve spojení s § 403 odst. 3 a § 396 odst. 5 tr. ř.).

ad d) právo být informován o možnosti souhlasit s předáním orgánu jiného členského státu, který evropský zatýkací rozkaz vydal

Hledaná osoba by měla být co nejdříve seznámena s možností souhlasit s předáním orgánu jiného členského státu, který evropský zatýkací rozkaz vydal a o důsledcích tohoto souhlasu, tj. o možnosti vést zkrácené předávací řízení (§ 413 tr.ř.). Poprvé má hledaná osoba možnost dát souhlas se svým předáním při rozhodování soudu o vzetí do předběžné vazby podle § 410 ve spojení s § 396 odst. 3 tr. ř. Souhlas s předáním však může hledaná osoba dát kdykoli v průběhu předávacího řízení až do právní moci rozhodnutí soudu o předání podle § 411 odst. 1 tr.ř.

ad e) právo být informován o možnosti vzdát se zásady speciality

Hledaná osoba by měla být rovněž co nejdříve seznámena s možností vzdát se zásady speciality a o důsledcích tohoto souhlasu, tj. že po předání z České republiky

bude možné ji stíhat v jiném členském státě, jehož orgán ji vyžádal, pro jakékoli jiné skutky, kterých se měla dopustit před svým předáním, přestože nebyly uvedeny v evropském zatýkacím rozkazu. Prohlášení, kterým se hledaná osoba vzdává zásady speciality musí být učiněno před soudem do protokolu za přítomnosti obhájce (§ 406 odst. 2 tr. ř.). Soud pak ve svém rozhodnutí o předání podle § 411 odst. 1 tr. ř. by měl uvést, jakým způsobem se hledaná osoba vyjádřila k zásadě speciality. Stejně tak v případě předání hledané osoby do České republiky, pokud soud jiného členského státu ve svém rozhodnutí neuvedl jak se hledaná osoba vyjádřila k zásadě speciality, je třeba tuto informaci vždy vyžádat.

ad f) respektování zásady ne bis in idem

Jedním z důvodů odmítnutí předání je i respektování zásady ne bis in idem – viz § 411 odst. 6 písm. c) a d) tr. ř. Hledanou osobu je tedy možné podle tohoto ustanovení odmítnout předat z těchto důvodů:

- v České republice nebo cizím státě za tentýž skutek již byla pravomocným rozhodnutím odsouzena a trest byl již vykonán nebo je právě vykonáván nebo ho již nelze vykonat,
- trestní řízení bylo v České republice nebo jiném členském státě pravomocným rozhodnutím skončeno, nebyla-li taková rozhodnutí v předepsaném řízení zrušena,¹⁰
- v České republice je trestně stíhána za stejný čin, pro který byl evropský zatýkací rozkaz vydán.

POSTUP PŘI PŘEDÁNÍ DO ČESKÉ REPUBLIKY

Návrh státního zástupce na vydání evropského zatýkacího rozkazu lze podat buď samostatně poté, co byl vydán příkaz k zatčení podle § 69 tr. ř. nebo mezinárodní zatýkací rozkaz podle § 384 tr. ř. anebo zároveň s podáním návrhu na vydání příkazu k zatčení podle § 69 tr. ř. nebo mezinárodního zatýkacího rozkazu podle § 384 tr. ř. Tento návrh musí obsahovat:

- údaje umožňující identifikaci obviněného,
- vylíčení skutkového děje,
- uvedení právní kvalifikace,
- údaj o známém místě pobytu obviněného v členském státě,
- uvedení dosavadního procesního postupu orgánů činných v trestním řízení, jakož i odůvodnění potřeby vyžádat obviněného z členského státu.

Příslušným k vydání evropského zatýkacího rozkazu je v přípravném řízení předseda senátu okresního soudu, v jehož obvodě je činný státní zástupce, který podal příslušný návrh (§ 26 odst. 1 tr. ř.), tj. státní zástupce jak okresního, tak krajského či vrchního státního zastupitelství provádějící dozor v trestním řízení podává tento návrh u okresního soudu, v jehož obvodě je činný.

¹⁰ V této souvislosti je třeba upozornit, že novelou trestního řádu č. 539/2004 Sb. bylo do trestního řádu vloženo ustanovení § 11 odst. 4 tr. ř., které rozšířilo použití zásady ne bis in idem na celé území Evropské unie.

Pokud pominou důvody pro vydání evropského zatýkacího rozkazu, státní zástupce musí neprodleně podat soudu návrh na jeho zrušení (§ 403 odst. 3, § 384 odst. 6 tr. ř.).

Před předáním hledané osoby do České republiky lze jiný členský stát požádat:

- a) o výslech hledané osoby,
- b) o dočasné převzetí osoby z jiného členského státu do České republiky za účelem provedení neodkladných úkonů.

POSTUP PŘI PŘEDÁNÍ Z ČESKÉ REPUBLIKY

Příslušným k přijetí evropského zatýkacího rozkazu je krajské státní zastupitelství (§ 408 odst. 1 tr. ř.):

- a) v jehož obvodu se vyžádaná osoba zdržuje, nebo
- b) v jehož obvodu byla zadržena.

K provedení předběžného šetření je pak příslušné krajské státní zastupitelství (§ 403 odst. 3 ve spojení s § 394 odst. 1 tr. ř.):

- a) v jehož obvodu se vyžádaná osoba zdržuje nebo v jehož obvodu byla zadržena,
- b) kterému justiční orgán jiného členského státu, Ministerstvo spravedlnosti, Nejvyšší státní zastupitelství nebo Policejní prezidium zaslaly evropský zatýkací rozkaz.

Účelem předběžného šetření (§ 409 tr. ř.) je zjistit, zda jsou podmínky pro předání na základě evropského zatýkacího rozkazu, zejména:

- zda se hledaná osoba zdržuje na území České republiky,
- věk hledané osoby,
- event. imunity a výsady hledané osoby,
- občanství hledané osoby,
- trestnost podle práva České republiky, nejde-li o jednání uvedené v § 412 tr. ř.,
- udělení amnestie v České republice,
- zda trestní stíhání či výkon trestu není promlčen podle právního řádu vyžadujícího členského státu (zejména jsou-li o tom pochybnosti vzhledem k době spáchání skutku),
- zda trestní stíhání či výkon trestu není promlčen podle trestního zákona České republiky, jestliže stíhání tohoto trestného činu spadá do působnosti trestních právních předpisů České republiky,
- zda není hledaná osoba pro stejný skutek stíhána v České republice.

Na rozdíl od vydávacího řízení není prověřováno udělení azylu z důvodu jednotné azylové politiky Evropské unie.

Předběžné šetření může být ukončeno dvojím způsobem, a to:

- a) vrácením evropského zatýkacího rozkazu podle § 409 odst. 3 tr. ř.,
- b) podáním návrhu soudu na předání hledané osoby podle § 411 odst. 1 tr. ř.

Státní zástupce může soudu navrhnout tento postup:

- *předání podle § 411 odst. 1 tr. ř.* – proti rozhodnutí o předání je přípustná stížnost (§ 411 odst. 5 tr. ř.); pokud orgán vyžadujícího členského státu o to požádá, je stanovená povinnost vyslechnout vyžádanou osobu dle požadavků vyžadujícího členského státu, event. připustit účast zástupců orgánu tohoto členského státu (§ 411 odst. 2 tr. ř.),

- návrh na zamítnutí předání podle § 411 odst. 1 tr. ř. pro jeden z důvodů uvedených v § 411 odst. 6 tr. ř.; odmítnut předání by bylo rovněž možné z důvodů, že v řízení o evropském zatýkacím rozkazu došlo v jiném členském státě k porušení základních lidských práv – předání by bylo odmítnuto podle § 411 odst. 1 ve spojení s § 377 tr. ř., který chrání základní zájmy státu, mezi které nepochybně patří rovněž ochrana základních lidských práv (odkaz na povinnost členských států dodržovat v předávacím řízení základní lidská práva obsahuje i bod 12 preambule RR o evropském zatýkacím rozkazu),¹¹
- návrh na předání podle § 411 odst. 1 tr. ř. za podmínek uvedených v § 411 odst. 7 tr. ř. (podmínka návratu občana České republiky k výkonu trestu odnětí svobody), § 411 odst. 8 tr. ř. (podmínka zajištění nového řízení v případě odsouzení in absentia) a § 411 odst. 10 tr. ř. (podmínka vrácení osoby k výkonu trestu nebo jeho zbývající části).

Pokud soud rozhodne o předání podle § 411 odst. 1 tr. ř. může rovněž rozhodnout o jeho **odkladu** (§ 411 odst. 9 tr. ř.), je-li to nezbytné k splnění účelu trestního stíhání nebo výkonu trestu uloženého za jiný trestný čin, než který je uveden v evropském zatýkacím rozkazu. Pokud soud rozhodl o odkladu předání může podle § 414 tr. ř. rozhodnout o dočasném předání k vykonání nezbytných procesních úkonů trestního řízení.

Nejpozději po právní moci rozhodnutí o předání má soud povinnost informovat o předání odbor mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia, tak aby mohlo být realizováno předání hledané osoby do jiného členského státu do 10 dnů od právní moci rozhodnutí (§ 416 odst. 2 tr. ř.).

OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY V ŘÍZENÍ O PŘEDÁNÍ

ZADRŽENÍ

Hledaná osoba je v řízení o evropském zatýkacím rozkazu zadržena podle § 410 ve spojení § 395 tr. ř. za těchto podmínek:

- je dán důvod vazby,
- státní zástupce dal k jejímu zadržení příkaz – v naléhavých případech však může policejní orgán zadržet hledanou osobu sám i bez předchozího příkazu státního zástupce, má však poté povinnost ihned státního zástupce o zadržení informovat a předat mu opis protokolu o zadržení,
- do 48 hod. musí státní zástupce podat návrh k soudu na předběžnou vazbu,
- zadržené osobě je třeba ustanovit obhájce, pokud si jej sama ne zvolila.

¹¹ Bod 12 preambule RR o evropském zatýkacím rozkazu stanoví, že – „Nic v tomto rámcovém rozhodnutí nelze vykládat tak, že zakazuje odmítnout předání osoby, na kterou byl vydán evropský zatýkací rozkaz, existují-li na základě objektivních skutečností důvody domnívat se, že uvedený zatýkací rozkaz byl vydán za účelem stíhání nebo potrestání této osoby na základě jejího pohlaví, rasy, náboženství, etnického původu, státní příslušnosti, jazyka, politického přesvědčení nebo sexuální orientace nebo že by postavení této osoby mohlo být pro některý z těchto důvodů zhoršeno. Toto rámcové rozhodnutí nebrání členskému státu v tom, aby uplatňoval své ústavní zásady týkající se práva na spravedlivý proces, svobody sdružování, svobody tisku a svobody projevu v jiných sdělovacích prostředcích.“

Zadrženou osobu musí policejní orgán vyslechnout a poučit o možnosti zkráceného předávacího řízení (§ 395 odst. 2 tr. ř.).

PŘEDBĚŽNÁ VAZBA

Soud rozhoduje o vzetí hledané osoby do předběžné vazby podle § 410 ve spojení s § 396 tr. ř., a to do 48 hod. od podání návrhu státním zástupcem. Jedná se o vazbu fakultativní a útěkovou. Proti rozhodnutí o vzetí do předběžné vazby je stížnost přípustná, která nemá odkladný účinek (§ 410 ve spojení s § 396 odst. 7 tr. ř.). Před rozhodnutím o předběžné vazbě musí soud hledanou osobu vyslechnout. Pokud se má tato osoba vyjadřovat rovněž k otázce vzdání se zásady speciality, musí být u toto výslechu vždy obhájece.

Orgán jiného členského státu, který vydal evropský zatýkácí rozkaz, je třeba ihned vyzvat k doručení originálu evropského zatýkácího rozkazu přeloženého do českého jazyka (s výjimkou Rakouska a Slovenska, kde se překlady z němčiny a slovenštiny na základě stále uplatňovaných dvoustranných smluv nepožadují), a to nejpozději do 40 dnů od vzetí do předběžné vazby.

O propuštění z předběžné vazby rozhoduje státní zástupce na návrh hledané osoby nebo i bez jejího návrhu, jestliže:

- pomínou důvody útěkové vazby,
- pokud do 40 dnů od vzetí do předběžné vazby není doručen originál evropského zatýkácího rozkazu.

Propuštění z předběžné vazby nevyklučuje nové vzetí do předběžné vazby (§ 410 ve spojení s § 396 odst. 5 tr. ř.). Na žádost hledané osoby o propuštění z předběžné vazby se přiměřeně použijí § 72 odst. 2, § 73, § 73a a § 73b odst. 3 tr. ř.

PŘEDÁVACÍ VAZBA

Pokud krajský soud rozhodl o předání podle § 411 odst. 1 tr. ř., vezme hledanou osobu vždy do předávací vazby (§ 411 odst. 4 tr. ř.), pokud je hledaná osoba na svobodě. Pokud byla vzata do předběžné vazby, přemění tuto vazbu na vazbu předávací. Společně s vazbou vydávací (§ 397 odst. 3 tr. ř.) se jedná o jediný případ obligatorní vazby v trestním řízení. Vazebními důvody podle § 67 tr. ř. soud není vázán. Proti rozhodnutí o vzetí do předávací vazby nebo o přeměně předběžné vazby na vazbu předávací je přípustná stížnost, která má odkladný účinek (§ 411 odst. 5 tr. ř.).

ZÁSADA SPECIALITY

Osobu, která byla předána do České republiky na základě evropského zatýkácího rozkazu, nelze v České republice stíhat, omezit její osobní svobodu či ji osobní svobody zbavit pro jiný trestný čin spáchaný před předáním než ten, pro který byla předána, pokud není dána jedna z výjimek uvedených v § 406 odst. 1 tr. ř.

Obdobné ustanovení obsahují na základě RR o evropském zatýkacím rozkazu (článek 27) i právní úpravy jiných členských států.

Projevem zásady speciality je rovněž zásada, že pokud má být hledaná osoba z České republiky předána jinému členskému státu, avšak tato osoba byla na území České republiky již předána z jiného členského státu či vydána ze třetího státu, musí členský nebo třetí stát, který ji na území České republiky původně předal nebo vydal, nejprve dát České republice souhlas k tomu, aby hledaná osoba mohla být předána dále do jiného členského státu nebo vydána do třetího státu.

O udělení stejného souhlasu je jiným členským státem žádána i Česká republika (viz čl. 21 rámcového rozhodnutí). V České republice rozhoduje soud, který rozhodl o předání, a to do 30 dnů od doručení žádosti, o udělení souhlasu (§ 418 tr. ř.):

- se stíháním pro jiný trestný čin spáchaný před předáním či vykonáním trestu odnětí svobody či ochranného opatření spojeného s odnětím svobody,
- s předáním do dalšího členského státu,
- s vydáním do třetího státu.

SOUBĚH VÍCE EVROPSKÝCH ZATÝKACÍCH ROZKAZŮ

V případech doručení více evropských zatýkacích rozkazů před právní mocí rozhodnutí o předání podle § 411 odst. 1 tr. ř. neplatí zásada předstížení, tj. neplatí, že by bylo stanovena povinnost vyhovět evropskému zatýkacímu rozkazu, který byl České republice doručen jako první.

Soud je podle § 419 odst. 1 tr. ř. povinen zvažovat okolnosti, závažnost a místo spáchání trestných činů, data vydání evropských zatýkacích rozkazů, zda byl evropský zatýkací rozkaz vydán za účelem trestního stíhání či výkonu trestu odnětí svobody či ochranného opatření. Lhůty pro vyřízení evropského zatýkacího rozkazu začínají běžet od data doručení posledního evropského zatýkacího rozkazu.

SOUBĚH EVROPSKÉHO ZATÝKACÍHO ROZKAZU A ŽÁDOSTI O VYDÁNÍ

Stejně tak jako v předchozím případě ani zde neplatí zásada předstížení. V takovémto případě je třeba vést předběžné šetření jak ve vydávacím řízení, tak v předávacím řízení. Vzhledem ke krátkým lhůtám vyřizování evropského zatýkacího rozkazu je vhodné rozhodovat o omezení osobní svobody ve vydávacím řízení.

Pokud soud shledá důvody jak pro předání, tak přípustnost vydání, rozhodne jednak o předání podle § 411 odst. 1 tr. ř. a jednak o přípustnosti vydání podle § 397 odst. 1 tr. ř. Poté předá věc ministru spravedlnosti k rozhodnutí, zda bude upřednostněno vydání nebo předání hledané osoby (§ 420 odst. 1 tr. ř.). Při rozhodování, které řízení dostane přednost, ministr spravedlnosti zvažuje stejné okolnosti, které jsou uvedeny § 419 odst. 1 a které jsou rovněž uvedeny v § 420 odst. 2 tr. ř.

Pokud ministr spravedlnosti rozhodne o přednosti evropského zatýkacího rozkazu, soud hledanou osobu předá do 10 dnů od doručení sdělení ministra. Jestliže ministr spravedlnosti rozhodne o přednosti žádosti o vydání, rozhodne o vydání a krajský soud zruší rozhodnutí o předání podle § 420 odst. 5 tr. ř.

SHRnutí

Vstupem do Evropské unie na sebe Česká republika přejala závazky z tohoto členství plynoucí a spoluzodpovědnost za další vývoj spolupráce v rámci Evropské unie. K těmto závazkům rovněž patří provádění RR o evropském zatýkacím rozkazu. Povinnost provádět požadavky tohoto RR měla Česká republika již od svého vstupu do Evropského unie, tj. od 1. 5. 2004. Tento závazek však splnila až dne 14. 1. 2005, a to pouze částečně, neboť v přímém rozporu s textem RR omezila používání ustanovení trestního řádu o evropském zatýkacím rozkazu pouze na skutky spáchané po 1. 11. 2004.

Shora popsané řízení o evropském zatýkacím rozkazu je založeno na vysoké úrovni důvěry mezi členskými státy, respektování práva na spravedlivý proces a základních lidských práv a je přínosem i pro řadu poškozených, kteří se většinou lépe mohou domáhat svých práv na náhradu škody ve svém domovském prostředí.

Lze očekávat, že uplatňování řízení o evropském zatýkacím rozkazu přinese i snížení počtu předaných trestních řízení do ciziny, neboť jestliže nyní většina členských států Evropské unie předává své vlastní občany, v praxi bude mít více států praktickou možnost uplatnit svoji trestní jurisdikci. Právě v této oblasti lze očekávat zvýšení úlohy jednotky Eurojust jako orgánu, v rámci kterého bude docházet ke konzultacím, který stát nadále jako jediný provede trestní řízení v dané věci.

Pokud jde o skutky spáchané před 1. 11. 2004 Česká republika bude ohledně těchto skutků vést i nadále vydávací řízení (pokud to bude akceptováno jinými členskými státy). V této souvislosti je třeba upozornit na to, že novela č. 539/2004 Sb. přinesla změny ustanovení, které se týkají vydávacího řízení a dále že se vstupem České republiky do Evropské unie je třeba pro tyto skutky respektovat i ustanovení Schengenské prováděcí úmluvy,¹² která se týkající vydávacího řízení. Závaznost ustanovení Schengenské prováděcí úmluvy pro Českou republiku vyplývá ze Smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii z 16. dubna 2003 (č. 44/2004 Sb.m.s.; dále jen „Smlouva o přistoupení“) a Aktu o podmínkách přistoupení České republiky a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie, který je nedílnou součástí Smlouvy o přistoupení. Ode dne přistoupení jsou pro Českou republiku závazná a použitelná ustanovení článků 59, 61–63, 65 a 66 Schengenské prováděcí úmluvy týkající se o vydávání, která doplňují Evropskou úmluvu o vydávání z 13. prosince 1957

¹² Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích podepsané dne 19. června 1990 v Schengenu (OJ, L 239, 22. 9. 2000), znění v češtině je uveřejněno pod číslem Úřední věstník, Zvláštní vydání 2004, Kap. 19, sv. 02 (OJ, L 239, 22.9.2000, s. 19).

(č. 549/1992 Sb.) s jejími dodatkovými protokoly z r. 1975 (č. 29/1997 Sb.) a z r. 1978 (č. 30/1997 Sb.).

Podmínky vydání se ve vztahu ke členským státům (kromě Irsku), **jakož i Norsku a Islandu**, řídí následující právní úpravou, která je obsažena ve výše uvedených článcích Schengenské prováděcí úmluvy:

- a) pro přerušení běhu promlčecí doby jsou rozhodující pouze předpisy dožadující smluvní strany (čl. 62 odst. 1 Schengenské prováděcí úmluvy),
- b) amnestie vyhlášená dožádanou smluvní stranou nebrání vydání osoby, pokud trestný čin nepodléhá pravomoci soudu dožádané smluvní strany (čl. 62 odst. 2 Schengenské prováděcí úmluvy),
- c) vydání osoby nebrání skutečnost, že nebyl podán návrh na zahájení trestního řízení, nebo že chybí úřední zmocnění opravňující ke stíhání, vyžadované pouze podle zákonů dožádané smluvní strany (čl. 62 odst. 3 Schengenské prováděcí úmluvy),
- d) vydání je možné i pro porušení právních předpisů v oblasti spotřebních daní, daní z přidané hodnoty a cel (čl. 63 ve spojení s čl. 50 odst. 1 Schengenské prováděcí úmluvy).

Ve vztahu k Francii je možné požádat o vydání osoby pro trestný čin, za nějž lze podle trestního zákona uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření omezující svobodu s horní hranicí nejméně jeden rok v dožadujícím státě, a ve Francii 2 roky.

EVROPSKÁ JUSTIČNÍ SÍŤ

Nejefektivnějším způsobem mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení je přímý právní styk mezi soudci a státními zástupci jednotlivých zemí, který je od 1. 5. 2004 pro Českou republiku umožněn článkem 53 odst. 1 Schengenské prováděcí úmluvy. Tento způsob komunikace má však v praxi několik úskalí – pro orgán činný v trestním řízení, který žádá pomoc v jiném státě, může být obtížné zjistitelné, který orgán je v dožádaném státě věcně a místně příslušný pro poskytnutí vzájemné pomoci. Další častou překážkou je jazyková bariéra a dále to mohou být průtahy při vyřizování žádosti způsobené buď neochotou či nepochopením ze strany dožádaného orgánu.

Za účelem překonání těchto problémů a za účelem lepší koordinace, zvýšení efektivity a rychlosti poskytování vzájemné pomoci ve věcech trestních již byly v rámci Evropské unie zřízeny struktury, které mají těmto cílům napomoci. Jedná se především o Evropskou justiční síť (někdy nepřesně nazývaná Evropská soudní síť) a Eurojust.

Evropská justiční síť byla zřízena Společnou akcí o vytvoření Evropské justiční sítě z 29. června 1998¹³. Jejím cílem je především napomoci zlepšení justiční spolupráce mezi členskými státy Evropské unie, a to zejména v oblasti boje proti závažné trestné činnosti (organizovaný zločin, korupce, nelegální obchod s drogami nebo tero-

¹³ Společná akce ze dne 29. června 1998, přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o vytvoření Evropské justiční sítě (98/428/JVV) – Úř. věst.č. L 191, 7. 7. 1998, s. 4.

rismus), a to formou podpory neformálních přímých kontaktů mezi justičními orgány a orgány odpovědnými za justiční spolupráci a stíhání závažné trestné činnosti v rámci členských států Evropské unie.

Každý členský stát nominoval do této sítě své kontaktní osoby. Počet těchto kontaktních osob je závislý plně na rozhodnutí každého státu. Např. Rakousko má takových osob 7, Nizozemí 5, Francie 48, Itálie 56, Německo 18 a Velká Británie 19, Slovensko 4 a Česká republika 8.

Požadavkem, který je kladen na kontaktní osoby je, že musí mít stálý přístup k následujícím typům informací:

1. úplné údaje o kontaktních osobách v každém členském státě Evropské unie, včetně jejich pracovního zařazení v jejich státech;
2. zjednodušený seznam justičních orgánů a adresář místních orgánů v každém členském státě;
3. stručné právní a praktické informace týkající se justičních a procesních systémů v členských státech;
4. znění příslušných právních nástrojů a v případě platných úmluv znění prohlášení a výhrad k nim učiněným.

Některé nově připravované právní předpisy Evropské unie, které jednoznačně preferují přímý právní styk mezi soudci a státními zástupci, již přímo odkazují na využívání Evropské justiční sítě za účelem zjištění, kterému justičnímu orgánu provádějícího státu má být žádost či rozhodnutí zaslány. Bude tedy povinností orgánů činných v trestním řízení, aby prostřednictvím kontaktních osob svého státu si tyto údaje vyhledaly.

Evropská justiční síť zejména:

- a) usnadňuje vhodné propojení mezi kontaktními místy v různých členských státech Unie tak, aby mohla plnit své funkce – tuto funkci plní především sekretariát Evropské justiční sítě, který byl od 1. 7. 2003 sjednocen se sekretariátem jednotky Eurojust a nyní sídlí v Haagu;
- b) organizuje jednou za půl roku setkání kontaktních osob, která se vždy konají v zemi, která předsedá Evropské unii (od prosince 2000 byli pravidelně na tato setkání zváni také zástupci nových členských států);
- c) nepřetržitě poskytuje určité množství základních aktualizovaných informací, zejména prostřednictvím internetových stránek, ke kterým mají členové této sítě přístup.

Důležitou funkcí kontaktních míst této sítě je poskytovat nezbytné právní a praktické informace místním justičním orgánům v jejich vlastní zemi a kontaktním osobám v ostatních státech tak, aby jim umožnily efektivně připravovat žádosti o justiční spolupráci ve věcech trestních.

Účelem pravidelných setkání Evropské justiční sítě je:

- a) umožnit kontaktním osobám se vzájemně poznávat, informovat se o svých národních úpravách, které mohou mít vliv na vyřizování vzájemné pomoci a vyměňovat si praktické zkušenosti;
- b) poskytovat fórum pro diskusi o praktických a právních problémech členských států v oblasti justiční spolupráce, zejména pokud jde o provádění nové legislativy Evropské unie v této oblasti.

Za správu této sítě, za dostupnost a aktualizaci informací odpovídá Generální sekretariát Rady Evropské unie. Ze společné akce vyplývá rovněž úkol pro Radu přezkoumat do tří let, na základě zkušeností s fungováním sítě a rozvoje pravomocí Europolu, postavení a úlohu, kterou by síť mohla plnit ve vztahu k Europolu. Na základě tohoto vyhodnocení bylo rozhodnuto o propojení Evropské justiční sítě a Eurojustu na úrovni jejich sekretariátů a rozpočtu, a to od 1. 7. 2003.

EUROPEAN ARREST WARRANT

Summary

The Council of EU issued the Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States.¹ This Framework Decision is based on the Treaty establishing the European Union, and in particular Articles 31 (a) and (b), and Article 34(2) (b) thereof.

Under this Framework Decision a decision to issue the European Arrest Warrant (EAW) should be made by the judicial authorities without interference of the Executive. In principle, the EAW is based on direct contacts between judicial authorities. Grounds for refusal have been strictly limited to legal motives provided in the Framework Decision. The general principle is that surrender of nationals and residents is no longer prohibited. Proceedings are simplified and accelerated thanks to the transmission of an EAW through various means and based on a unique common form. In principle decisions on surrender and their execution are subject to short time limits.

Framework decisions are binding upon Member States as to the result to be achieved but leave to the national authorities the choice of form and methods; however, they shall not entail direct effect. Therefore it is necessary for each Member State to enact its own national legislation about EAW in the line of above-mentioned Framework decision.

The implementation of this Framework decision in the Czech Republic had two steps: an amendment of Criminal Code and Criminal Procedural Code (in force since November 1, 2004) and notification to Council of Europe under Art. 28 (3) of European convention on extradition (done on January 14, 2005).

EJN

The European Judicial Network was established under the Joint Action 98/428 JHA of 29 June 1998, on the creation of the European Judicial Network (EJN). The EJN was created to fulfil recommendation no 21 of the Action Plan to Combat Organised Crime, approved by the Council on 28 April 1997 (OJ C 251, 15.8.1997). Nevertheless it had, since the beginning, not restricted to organized crime but encompassing all types of transnational criminality. The EJN was conceived to operate in particular in the field of mutual assistance and associates public prosecutors, investigative magistrates and officials from Ministries of Justice specialised mutual assistance in criminal matters.